

Richtlijnen van de Specialisatiecommissie voor werkgroepen specialisatie FASE 1

Inleiding

Zowel bij professionele tolken NGT en schrijftolken als bij tolkgebruikers is een groeiende behoefte geconstateerd aan specialismen binnen de professie en daarmee samenhangend aan het optimaliseren van de kwaliteit van de dienstverlening. Het project specialisatie is eind 2016 van start gegaan op initiatief van de NBTG met de projectgroep Specialisatie waarin de belangenorganisaties van tolkgebruikers en tolken en het RTGS vertegenwoordigd waren. Sinds eind 2018 is, omwille van de efficiëntie, alleen door een stuurgroep, bestaande uit RTGS, NBTG en projectleider Monica Hübner, gewerkt aan het project Specialisatie.

De projectleider heeft een literatuuronderzoek gedaan naar specialisatiesystemen in het buitenland en binnen andere beroepsgroepen. Het rapport *Conceptualizing a framework for specialization*¹ is een belangrijke bron gebleken in dit literatuuronderzoek voor de opzet van de organisatie van een specialisatiesysteem. Het rapport is gebaseerd op onderzoeken, adviezen van deskundigen en op de beroepscode van tolken gebarentaal in de VS. Daarnaast is het onderzoek van onderzoeksbureau Nivel² naar specialisatie onder logopedisten een belangrijke inspiratiebron geweest voor dit literatuuronderzoek en met name de beschrijving van het specialisatietraject zoals aangepakt door ASHA (*American Speech-Language-Hearing Association*).

Op basis van het literatuuronderzoek zijn twee modellen (A en B) ontworpen voor de organisatie van een specialisatiesysteem voor tolken NGT.

De NBTG heeft op 26 maart 2019 op een Bijzondere Algemene Ledenvergadering gekozen voor één van beide modellen, namelijk het model waarbij er sprake is van een combinatie van een centrale organisatie die duidelijke kaders opstelt voor een specialisatiesysteem en van werkgroepen bestaande uit professionals die hun deskundigheid vanuit het werkveld inbrengen.

De NSV heeft later in het proces definitief besloten om zich aan te sluiten bij het specialisatiesysteem.

Het specialisatietraject

Het specialisatietraject behelst twee fases en wordt uitgewerkt door de Specialisatiecommissie, de werkgroepen en de Toetsingscommissie/Toezichthouder die bepaalde taken toegewezen krijgen in het specialisatiesysteem.

Fase 1

In deze fase stellen werkgroepen, op basis van richtlijnen van de Specialisatiecommissie, een heldere omschrijving op van het specifieke werkteerrein, en van de kennis en vaardigheden die het betreffende specialisatiegebied vraagt. Bij de omschrijving van de inhoudelijke criteria zal de werkgroep zich zoveel mogelijk baseren op wetenschappelijk onderzoek of op *best practice*-onderzoek.

Ook doen de werkgroepen op basis van vooraf gestelde criteria van de Specialisatiecommissie onderzoek naar een aantal andere factoren die mede bepalen of er sprake is van een specialisatiegebied.

Indien een werkgroep eenmaal functioneert, kan naar aanleiding van de beschrijving van het specialisatiegebied en de gebleken behoefte aan een dergelijke specialisatie onder tolkgebruikers,

¹*Conceptualizing a Framework for Specialization in ASL- English Interpreting: A Report of Project Findings and Recommendations* (2010) Anna Witter-Merithew, M.Ed., Project Leader and Author On behalf of Mid-America Regional Interpreter Education Center (MARIE)

² *De wenselijkheid van erkende specialisatie binnen de logopedie. Een verkennende studie.* Uitgave van Nivel, 2003

worden bekeken of het betreffende gebied kan en moet doorgroeien naar een erkende specialisatie.

De Specialisatiecommissie beoordeelt aan de hand van vooraf opgestelde criteria of een werkgroep kan doorgroeien naar de volgende fase. Bij het besluit om door te willen groeien naar een erkende specialisatie moeten alle eventuele knelpunten in beschouwing worden genomen.

De Specialisatiecommissie draagt er zorg voor dat niet meerdere werkgroepen op eenzelfde terrein van specialisatie actief zijn en waakt voor overlap tussen de verschillende specialistische werkgebieden.

Richtlijnen werkgroepen Specialisatie Fase 1

1. Algemeen

- 1.1 De Specialisatiecommissie (hierna: SC) is door het RTGS aangewezen als de commissie die de bevoegdheid heeft om richtlijnen op te stellen voor werkgroepen specialisatie en om beoordelingscriteria op te stellen voor de definitie en erkenning van specialisaties.
- 1.2 In fase 1 kan een werkgroep aan de SC verzoeken om te mogen starten als een werkgroep met als doel de voorlopige erkenning van een bepaalde specialisatie als tolk NGT en/of als schrijftolk.
- 1.3 In fase 1 kan de werkgroep na de start een formele aanvraag indienen voor de voorlopige erkenning van een bepaalde specialisatie met als doel door te groeien naar fase 2. De werkgroep verstrekt alle benodigde informatie aan de SC om deze in staat te stellen een eerste beslissing te nemen over de voorlopige erkenning van een specialisatie in fase 1. De benodigde informatie die de werkgroep bij de SC moet indienen in fase 1, wordt in de volgende artikelen beschreven.

2. Definitie specialisatie

Een specialisatie binnen het werkveld van tolken gebarentaal en schrijftolken kan worden opgevat als een specifiek werkgebied van voldoende omvang, dat zich op grond van bepaalde criteria onderscheidt van de algemene werkzaamheden van een tolk gebarentaal en/of schrijftolk.

- 2.1 De onderscheidende criteria hebben betrekking op complexe tolksettings waarin
 - weinig routine is en/of
 - er sprake is van niet-voorzienbare situaties en/of
 - er onder tijdsdruk getolkt moet worden waardoor er weinig tijd is om af te stemmen tussenpartijen over betekenissen en wederzijdse begrip.

3. Definitie specialist

- 3.1 Een tolk met het predikaat 'specialist' onderscheidt zich door:
 - diepgaande kennis van het systeem/de setting waarbinnen het tolken plaatsvindt;
 - kennis van de gehanteerde terminologie en de procedures binnen die bepaalde tolksetting;
 - gevorderde tolkvaardigheden. Hieronder wordt verstaan: gedurende de afgelopen 7 jaar een basis van 5 jaar werkervaring van minimaal 600 tolkuren per jaar in een breed scala van laag-risico settings met een breed scala aan klanten.
 - gevorderde vaardigheden in persoonlijke reflectie, consultatie, samenwerking en onderzoek. Hieronder wordt begrepen:
 - o een periode van werkervaring onder supervisie gedurende één jaar (na een specialistenopleiding gevolgd te hebben) als essentieel onderdeel van de introductie in de praktijk van de gespecialiseerde tolk; deelname op

- o regelmatige basis aan collegiale uitwisselingen en het vragen van feedback aan klanten met het oog op voortdurende persoonlijke reflectie en zelfevaluatie;
- o bijdragen aan de kennisuitwisseling over hun specialisme via deelname aan congressen en symposia of via het geven van een interview, onderzoek, schrijven van artikelen of deelname aan werkzaamheden van beroepsorganisaties.

Aan een gespecialiseerde tolk worden unieke en complexe eisen gesteld. Op basis van de hierboven genoemde criteria wordt de tolk geacht over tolkvaardigheden en oordeelsvermogen te beschikken waaraan een specialist moet voldoen.

4. *Criteria voor de voorlopige erkenning van een specialisatie*

4.1 Een specialisatie wordt voorlopig als zodanig erkend indien die te onderscheiden is op basis van de criteria genoemd in artikel 2.1 en op basis van de volgende factoren:

1. de setting, doelgroep, functie of andere relevante factoren;
2. de behoefte aan deze specialisatie onder tolkgebruikers en tolken;
3. de omvang van de doelgroep en de te verwachten groei of afname;
4. het aantal tolken dat zich aantoonbaar op dit gebied wil specialiseren;
5. de mate van specificiteit van kennis en vaardigheden die het betreffende gebied vraagt en de complexiteit hiervan.

4.2 Een setting refereert aan de omstandigheden, plaats en tijdsdruk waarin getolkt moet worden en de gehele context waarin dit plaatsvindt. Ook refereert 'setting' aan de achtergrond en karakteristieke elementen van de betrokken partijen. Er moet sprake zijn van een unieke set van factoren en overwegingen die van invloed zijn op de uitoefening van het beroep. Specialisatie kan echter ook geclassificeerd worden aan de hand van andere criteria zoals doelgroep, functie of andere relevante factoren.

4.3 De behoefte aan specialisatie (criterium 2) onder tolkgebruikers is aangetoond indien uit (enquête)onderzoek blijkt dat tolkgebruikers (doof, slechthorend of horend) en tolken deze specialisatie wensen. Behoefte kan ook aangetoond worden doordat uit (wetenschappelijk) onderzoek blijkt dat specialisatie op bepaalde gebieden aanbevolen wordt ter verbetering van de communicatie en de positie van dove en slechthorende tolkgebruikers.

4.4 De mate van specificiteit van kennis en vaardigheden en van de complexiteit van een specialisatie kan onderbouwd worden aan de hand van (wetenschappelijk) onderzoek en *best practices*.

5. *Samenstelling van de werkgroep*

5.1 De werkgroep moet uit minimaal 3 tolken NGT/schrijftolken bestaan. Deze tolken moeten minimaal 5 jaren werkervaring en enige jaren werkervaring hebben in het werkgebied van de specialisatie die aangevraagd wordt. De namen van de tolken moeten duidelijk vermeld staan in de aanvraag om te starten als werkgroep. Als een van beide beroepsgroepen niet vertegenwoordigd wordt in de werkgroep, dient de werkgroep te onderbouwen waarom dit niet het geval is.

Iedere werkgroep wijst een voorzitter aan, die tevens de woordvoerder is namens de werkgroep.

5.2 Deelname aan de werkgroep moet openstaan voor iedere tolk die op basis van diens curriculum vitae in aanmerking komt voor toelating.

- 5.3 De werkgroep moet bij de start het curriculum vitae vermelden van alle leden, waaruit in ieder geval blijkt welke werkervaring én ervaring met betrekking tot de desbetreffende specialisatie de werkgroepleden hebben.
- 5.4 Het staat de werkgroepen vrij om in elke fase van het proces deskundigen uit te nodigen om de werkgroep op onderdelen te adviseren.

6. Beoordeling door SC van de startaanvraag

- 6.1 De SC beoordeelt binnen 14 dagen over het verzoek, waarna de werkgroep kan starten met fase 1.
- 6.2 Indien de SC het verzoek positief beoordeelt, heeft de werkgroep die het verzoek indient gedurende 18 maanden het exclusieve recht om de voorgestelde specialisatie erkend te krijgen. Gedurende die periode kan geen enkele andere werkgroep een verzoek tot specialisatie-erkenning op dat gebied indienen.
- 6.3 De SC beoordeelt tevens klachten van (schrijf)tolken die betrekking hebben op de deelname aan de werkgroepen. Het oordeel van de SC hierover is bindend.

7. Werkwijze van de werkgroepen in fase 1 na de start

- 7.1 De werkgroep die is gestart in fase 1, moet beschrijven of en hoe de specialisatie voldoet aan de criteria voor specialisatie genoemd in artikel 2 en 3, voorzover die van toepassing zijn.
- 7.2 Bij de omschrijving van de inhoudelijke criteria zal de werkgroep zich zoveel mogelijk baseren op wetenschappelijk onderzoek of op best practice-onderzoek.
- 7.3 Bij de indiening van het verzoek om voorlopige erkenning van een specialisatie in fase 1, zal de werkgroep de aanvraag onderbouwen met feedback van de doven-/ slechthorendengemeenschap, de NBTG-leden/NSV-leden en andere relevante stakeholders door middel van een enquête.
- 7.4 De werkgroep moet kunnen aangeven op basis van welke argumenten en afwegingen de leden onderling tot een consensus zijn gekomen over de omschrijving van de inhoudelijke criteria voor specialisatie.

8. Beoordeling door SC van voorlopige erkenning specialisatie fase 1/door groei naar fase 2

- 8.1 Belanghebbende organisaties worden door de SC in de gelegenheid gesteld om te reageren op de aanvraag tot specialisatie van een werkgroep door dit voor te leggen aan het stakeholdersoverleg van het RTGS. Deze feedback wordt, voorzover relevant, meegewogen in het oordeel van de Specialisatiecommissie over de aanvraag.
- 8.2 Indien gewenst, kan de SC om een aanvraag beter te kunnen beoordelen, advies inwinnen bij een externe partij.
- 8.3 De SC kan een aanvraag om voorlopige erkenning van een specialisatie, gemotiveerd
 - positief beoordelen of
 - voorwaarden verbinden aan een beoordeling of
 - afwijzen.

9. Bezwaar en herbeoordeling aanvraag voorlopige erkenning specialisatie fase 1

- 9.1 Indien de SC een aanvraag om voorlopige erkenning van een specialisatie heeft afgewezen, heeft de werkgroep de gelegenheid om hiertegen bezwaar in te dienen bij een onafhankelijke bezwaarcommissie binnen 6 weken na de beslissing van de SC.
- 9.2 De bezwaarcommissie bestaat, afhankelijk van de specialisatie, uit een tolk NGT of schrijftolk, een vertegenwoordiger van de doven- of de slechthorendengemeenschap en een onafhankelijke voorzitter. De leden worden aangesteld op basis van hun deskundigheid.
- 9.3 Het oordeel van de bezwaarcommissie is bindend.